

กษัตริย์สยามบรมมหาราช

กรมเทพมนตรีในพระบรมมหาราชวัง

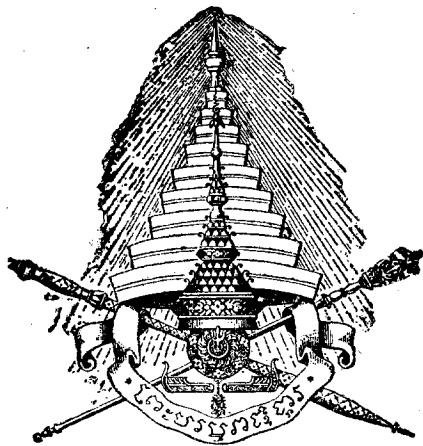
เล่ม ๑๙ แผ่นที่ ๑๓ วันที่ ๒๙ มิถุนายน วันโกสินทร ศก ๑๒๑ หน้า ๒๑๓

สารบัญ

โรงพิมพ์บำรุงกุฎกัศ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครอง คณะสงฆ์หน้า	หน้า ๒๑๔	>
พระราชบัญญัติ ขนสัตว์	หน้า ๒๒๓	>
ประกาศกระทรวงเกษตรราชการ	หน้า ๒๒๖	๕
ประกาศ บอทดวง หน้า	จะแจก โฉนด ดำหรับที่ดิน	
โน ๑	ทุ่ง บ้าน มอญ	บ้าน วัด โศก
บ้าน		
วัดช้าง	๒ ทุ่ง บ้าน กตัง	๓ ทุ่ง บ้าน กระแส
แขวง เมือง กรุงเก่า	หน้า ๒๔๔	๘

ประกาศ กระทรวง นคร บาด	เรื่อง เก็บเงิน ค่านา	
จำนวน ศก ๑๒๐	หน้า ๒๔๔	๑
แจ้งความกระทรวงมหาดไทย	หน้า ๒๔๕	๒
แจ้ง ความ กระทรวง วัง	หน้า ๒๔๕	๘
แจ้งความกระทรวงการต่างประเทศ	หน้า ๒๔๖	๘
แจ้งความ กระทรวง ขรรคมการ	หน้า ๒๔๗	๘
พระราชทานสัญญาบัตรทหารบก	หน้า ๒๔๘	๘
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	หน้า ๒๕๐	๕
ตั้ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์	ไปพระราชทาน หน้า	๒๕๐
บอก แก่	หน้า ๒๕๐	๑
ข่าว พระราชทาน เพลิง ศพ	หน้า ๒๕๐	๕
ตั้ง หีบศิดา นำเพลิงไป	พระราชทาน หน้า	๒๕๐
		๑

พระ ราช บัญญัติ

ลักษณะปกครอง คณะ สังฆ

มี พระบรม ราช โอง การ ใน พระบาท สมเด็จ พระปรเมนทรมหา จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเห็นเกล้าฯ ให้ประกาศ ลง ทราบทั่วกัน ว่า ทุกวัน นี้การ ปกครอง ช้าง ฝ่าย พระราช อาณาจักร ก็ได้ ทรง พระราช คำวิห้แก่ ไซ และจัดตั้งแบบแผน การ ปกครอง ให้ เรียบ ร้อย เจริญ ดี ขึ้น กว่าแต่ก่อน เป็น หลาย ประการ แล้ว

และฝ่าย พระพุทธ จักร นั้น การปกครอง สังฆ มณฑล ย่อมเป็น การ สำคัญ ทั้ง ใน ประโยชน์ แห่ง พระศาสนา และ ใน ประโยชน์ ความ เจริญ ของ พระราช อาณาจักร ด้วย ถ้าการ ปกครอง สังฆ มณฑล เป็น ไป ตามแบบแผน อัน เรียบร้อย พระศาสนา ก็ จะ รุ่งเรือง ถาวร และ จะ ชักนำ ประชาชน ทั้ง หลาย ให้ เต็ม ใส ศรัทธา ใน พระพุทธ ศาสนา ในเวลา ประพฤติสัมมา ปฏิบัติ และ ร่ำเรียน วิชา คุณ ใน สังฆ สำนักยิ่ง ขึ้น เป็น อัน มาก มี พระราช ประสงค์ จะ ทรง ทำ นุบำรุง สังฆ มณฑล ให้ เจริญ คุณ สม บัคิ มั่น คง

สืบ ไป ใน พระศาสนา จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็น พระราช บัญญัติไว้ สืบ ไป ดังนี้ว่า

หมวด ที่ ๑

ว่า ด้วย นาม และ กำหนด ใช้ พระราช บัญญัติ มาตรา ๑ พระราช บัญญัตินี้ ให้มี นาม ว่า พระราช บัญญัติ ลักษณะ ปกครอง คณะ สังฆ รัตน โกสินทร ศก ๑๒๑ และ พระราช บัญญัตินี้ จะโปรด ให้ ใช้ ในมณฑลใด เมื่อใด จะ ได้ ประกาศ ในหนังสือ พิมพ์ ราชกิจจานุเบกษาเป็น สำคัญ มาตรา ๒ ตั้งแต่วันที่ ใช้ พระราช บัญญัตินี้ ในที่ใด ให้ยก เด็ก บรรดา กฎหมาย แบบแผน ประเพณี ที่ขัด ขวาง ต่อ พระราช บัญญัตินี้ มิให้ ใช้ ในที่นั้น สืบไป

หมวด ที่ ๒

ว่า ด้วย คณะใหญ่

มาตรา ๓ พระราช บัญญัตินี้ ไม่เกี่ยวข้องกับ นิการสังฆ กิจ และ ทัทธิ ฉะเพาะ ใน นิการนั้น ๆ ซึ่ง เจ้า คณะ หรือ สังฆนายก ใน นิการนั้น ได้ เคย มีอำนาจว่ากล่าว บังคับ มา แต่ก่อน ประการใด ก็ให้คง เป็น ไป ตามเคย ทุก ประการ แต่การ ปกครอง อัน เป็น สำคัญ ทั่วไป ใน นิการทั้ง ปวง ให้ เป็น ไป ตาม พระราช บัญญัตินี้

มาตรา ๔ สมเด็จ เจ้า คณะใหญ่ ทั้ง ๔ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะใหญ่ คณะเหนือ ๑ เจ้าคณะใหญ่ คณะใต้ ๑ เจ้าคณะใหญ่ คณะธรรมยุติกา ๑ เจ้าคณะใหญ่ คณะภคตาง ๑ ทั้ง พระราชา คณะ เจ้าคณะ รอง คณะเหนือ

คณะได้ คณะกรรมศึกษา คณะกลาง ทั้ง ๔
 ตำแหน่ง นั้น ยก เป็น พระมหาเถระที่ ทรง
 ปลูกษา ในการ พระศาสนา และการ ปกครอง
 บำรุง สังฆ มณฑล ทั่วไป ข้อ ภาระ รุระ ใน พระ
 ศาสนา หรือ ใน สังฆ มณฑล ซึ่ง ได้ โปรด
 ให้ พระมหาเถระทั้งนี้ ประชุม วินิจฉัย ใน ที่
 มหาเถระสมาคม ตั้งแต่ ๕ พระองค์ ขึ้น ไป
 คำตัดสิน ของ มหาเถระสมาคมนี้ ให้เป็น สิทธิ
 ชาติ ผู้ใด จะอุทธรณ์ หรือโต้แย้งต่อไปอีก
 ไม่ได้

หมวดที่ ๓

ว่าด้วย วัด

มาตรา ๕ วัด กำหนดตาม พระราชบัญญัติ
 นี้เป็น ๓ อย่าง คือ พระอารามหลวง อย่าง ๑
 อารามราษฎร์ อย่าง ๑ ที่สำนักสังฆ อย่าง ๑
 ๑ พระอารามหลวง คือ วัดที่พระเจ้า
 แผ่นดิน ทรงสร้าง หรือ ทรง พระกรุณา โปรด
 ให้เข้าจำนวน ใน บัญชี นับว่าเป็น พระ
 อารามหลวง

๒ อารามราษฎร์ นั้น คือ วัด ซึ่ง ได้
 พระราชทาน วิสุงคามสีมา แต่มิได้ เข้า บัญชี
 นับว่าเป็น วัดหลวง

๓ ที่สำนักสังฆนั้น คือ วัด ซึ่ง ยัง ไม่ได้
 รับ พระราชทาน วิสุงคามสีมา

มาตรา ๖ ที่วัด และที่ชนวัดนั้น จำแนก
 ตาม พระราชบัญญัตินี้ เป็น ๓ อย่าง คือ ที่วัด ๑
 ที่ธรณีสงฆ์ ๑ ที่กัลปนา ๑

๑ ที่วัดนั้น คือ ที่ซึ่งตั้ง วัดจนตลอด
 ขั้ววัดนั้น เรียกว่า ที่วัด

๒ ที่ธรณีสงฆ์นั้น คือ ที่แห่งใด ๆ
 ซึ่ง เป็น สัมบัติ ของ วัด

๓ ที่กัลปนานั้น คือ ที่แห่งใด ๆ ซึ่ง
 พระเจ้าแผ่นดินได้ ทรง พระราช อุทิศ เงิน อากว่ค่าที่
 แห่งนั้น ชน วัด ก่อตั้ง หรือ ที่ซึ่ง เจ้าของ มิได้
 ถวาย กรรมสิทธิ์ อุทิศ แด่ ผล ประโยชน์อื่น เกิด
 แต่ที่นั้น ชน วัด ก่อตั้ง ที่เช่น นั้น เรียกว่า ที่กัลปนา
 มาตรา ๗ ที่วัดที่ดี ที่ธรณีสงฆ์ที่ดี
 เป็น สัมบัติ สำหรับ พระศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 พระเจ้า อยู่หัว ผู้เป็น อรรค ธรรม ปลูก ปลูก ทรวง
 ปกครอง รักษา โดย พระบรมราชา นุภาพ ผู้ใด
 ผู้หนึ่ง จะ โอน กรรมสิทธิ์ ที่นั้น ไป ไม่ได้

มาตรา ๘ วัดใดร้าง สังฆไม่เอาใครยให้เจ้า
 พนักงานฝ่าย พระราช อาณาจักร เป็น ผู้ปกครอง
 รักษา วัด นั้น ทั้ง ที่ ธรณี สงฆ์ ชน วัด นั้น ด้วย

มาตรา ๙ ผู้ใดจะสร้าง วัด ชน ใหม่ต้อง
 ได้ รับ พระราช ทาน พระบรมราชา นุญาต ก่อน
 จึง จะ สร้าง ได้ และ พระบรมราชา นุญาต นั้น
 จะ พระราชทาน ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ผู้ใดจะสร้าง ที่สำนักสังฆ ชน ใหม่
 ในที่แห่งใด ให้ผู้นั้น มีจดหมายแจ้ง ความ
 ต่อ นายอำเภอ ผู้ปกครอง ท้องที่แห่งนั้น ให้
 นายอำเภอ ปลูกษา ด้วย เจ้าคณะแขวง นั้น ตรวจ
 และ พิเคราะห์ ข้อความ เหล่านี้ ก่อน คือ

๑ ที่ดิน ซึ่ง จะ เป็น วัด นั้น ผู้ขอ อนุญาต
 มีอำนาจ โดยชอบด้วย กฎหมาย ที่จะ ยก ให้
 ได้หรือไม่

๒ ถ้าสร้าง วัด ในที่นั้น จะ เป็น ความ
 ขัดข้อง อันใด ใน ราชการ ฝ่าย พระราช อาณาจักร
 หรือไม่

๓ วัดสร้างในที่นั้น จะเป็นที่ควร ส่งขันธ์
อาไศรยหรือไม่

๔ สร้างวัดขึ้นในที่นั้น จะเป็นประโยชน์
แก่ประชุมชน ในท้องที่นั้นหรือไม่

๕ วัดสร้างในที่นั้น จะเสื่อมประโยชน์
แห่ง พระศาสนาด้วยประการใดบ้าง เป็นต้นว่า
จะพาให้วัดที่มีอยู่แล้ว ร่วงโรย หรือร้างไป
หรือไม่

ถ้า นายอำเภอ และ เจ้าคณะแขวง เห็น
พร้อมกัน ว่า ไม่มี ข้อขัดข้อง อย่างใด
อย่างหนึ่ง ใน ๕ ข้อ นั้น แล้ว ก็ พระราชทาน
พระบรมราชานุญาต ให้ เจ้าคณะแขวง มี
อำนาจ ที่จะทำหนังสือ อนุญาต ให้สร้าง ที่สำนัก
สงฆ์ นั้น ขึ้น และ ให้ นายอำเภอ ประทับตรา
กำกับ ในหนังสือ นั้น ด้วย และ เจ้าของ ที่ดิน นั้น
จะต้อง จัด การ โอน โฉนด เนื้อ ที่วัด ถวาย แก่ สงฆ์
ตาม กฎหมาย ก่อน จึง จะสร้าง ที่สำนัก สงฆ์ ได้

ข้อ ๒ ใน การ ที่ จะ ขอ รับ พระราชทาน
ที่วิสุคาม สีมามา สำหรับ อาราม เดิม ที่ ได้ ก่อ
สร้าง ปฏิสังขรณ์ ใหม่ ก็ดี หรือ จะสร้าง ที่
สำนัก สงฆ์ ขึ้น เป็น อาราม ก็ดี ให้ ผู้ขอ ทำ
จดหมาย ยื่น ต่อ ผู้ว่าราชการ เมือง นั้น ๆ ให้ มี
ใบบอก เข้า มา กราบ บังคม ทูล ฯ ถ้า ใน จัง
หวัด กรุง เทพ ฯ ก็ ให้ ยื่น จดหมาย นั้น ต่อ
กระทรวง ธรรมการ ให้ นำ ความ กราบ
บังคม ทูล ฯ เพื่อ จะ ได้ พระราชทาน ใบ พระ
บรมราชานุญาต

ข้อ ๓ ถ้า จะสร้าง อาราม ขึ้น ใหม่ ที่ เดียว
ต้อง ขอ อนุญาต อย่าง สร้าง ที่ สำนัก สงฆ์ ก่อน

ข้อ ได้ อนุญาต นั้น แล้ว จึง จะขอ รับ พระราช
ทาน ที่ วิสุคาม สีมามา ได้

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยเจ้าอาวาส

มาตรา ๓๐ วัดหนึ่ง ให้มี พระภิกษุ เป็น
เจ้าอาวาส รูปหนึ่ง การ เลือก ธรรม และ ตั้ง เจ้า
อาวาส พระอาราม หลวง นั้น แล้ว แต่ จะทรง
พระราชดำริห์ เห็น สมควร แม้ อาราม ราษฎร์
และ ที่ สำนัก สงฆ์ แห่ง ไต ถ้า ทรง พระราชดำริห์
เห็น สมควร จะ ทรง เลือก ธรรม และ ตั้ง เจ้า
อาวาส ก็ ได้

มาตรา ๓๑ วัด ใน จังหวัด กรุง เทพ ฯ วัด
หลวง ก็ดี วัด ราษฎร์ ก็ดี ที่ พระบาท
สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ไม่ ทรง เลือก และ ตั้ง เจ้า
อาวาส ให้ เป็น หน้า ที่ ของ พระราชา คณะ ผู้
กำกับ แขวง ที่ วัด นั้น ตั้ง อยู่ ที่ จะ ปลูก ษา สงฆ์
และ ตั้ง ปุรุช ทายก แห่ง วัด นั้น เลือก ธรรม
พระภิกษุ ซึ่ง จะ เบน เจ้า อาวาส ถ้า และ พระ
ราชา คณะ นั้น เห็น ว่า พระภิกษุ รูป ไต สมควร
จะ เป็น เจ้า อาวาส ก็ ให้ มี อำนาจ ที่จะ ทำ ตรา
ตั้ง พระภิกษุ รูป นั้น เป็น เจ้า อาวาส วัด นั้น
และ ตรา ตั้ง นั้น ต้อง ให้ ผู้ บัญชา การ กระทรวง
ธรรมการ ประทับ ตรา เป็น สำคัญ ใน ฝ่าย พระ ราช
อาณาจักร ด้วย

มาตรา ๓๒ การ เลือก ธรรม เจ้า อาวาส
ใน หัว เมือง ซึ่ง พระบาท สมเด็จพระ
อยู่หัว ไม่ ทรง เลือก และ ตั้ง เอง นั้น ให้
หน้า ที่ ของ เจ้า คณะ แขวง ที่ จะ ปลูก ษา
และ ตั้ง ปุรุช ทายก แห่ง วัด นั้น เลือก ธรรม พระ
ซึ่ง สมควร จะ เป็น เจ้า อาวาส ถ้า ปลูก

พร้อมกัน ใน พระภิกษุ รูป หนึ่ง รูปใด ก็ดี หรือ
เห็น แยกต่าง กัน เป็น พระภิกษุ หลาย รูปก็ดี ให้
เจ้าคณะ แขวง นำ ความ เสนอ ต่อ เจ้าคณะเมือง ๆ
เห็นว่า พระภิกษุ รูปใด สมควรจะเป็น เจ้าอาวาส
ก็ให้มีอำนาจที่จะทำตราตั้ง พระภิกษุรูปนั้น
เป็นเจ้าอาวาส วัดนั้น และตราตั้งนั้น ต้อง ให้
ผู้ว่าราชการ เมือง ประทับตรา ตำแหน่ง เป็น
สำคัญ ใน ฝ่าย พระราชอาณาจักร ด้วย

อนึ่งเจ้าอาวาสทั้งปวงนั้น ถ้าไม่ได้ อยู่ในสมณะ
ศักดิ์ที่ สูงกว่า ก็ให้มี สมณะศักดิ์ เป็น อธิการ

มาตรา ๑๓ เจ้าอาวาส มีหน้าที่ ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะทำนุบำรุง รักษา วัดนั้น ตาม
กำลัง และ ความ สามารถ

ข้อ ๒ ที่จะตรวจตรา อย่าให้ วัดนั้น
เป็นที่ พำนัก แอบแฝง ของ โจร ผู้ร้าย

ข้อ ๓ ที่จะปก ครอง บรรพชิต และ คฤหัสถ์
ซึ่ง อาศัย อยู่ใน วัดนั้น

ข้อ ๔ ที่จะรักษา ความ เรียบร้อย และ
ระเบียบ อธิการ ใน หมู่ บรรพชิต และ คฤหัสถ์
ซึ่ง อาศัย อยู่ใน วัดนั้น

ข้อ ๕ ที่จะ เป็น ชูระ ในการ สั่งสอน
พระ ศาสนา แก่ บรรพชิต และ คฤหัสถ์ ให้ เจริญ
ใน สัมมา ปฏิบัติ ตาม สัมควร แก่ อุปนิสัย

ข้อ ๖ ที่จะ เป็น ชูระ ให้ กุลบุตร ซึ่ง อาศัย
เป็น ศิษย์ อยู่ใน วัดนั้น ได้ วิชา เวียงวิชา ความ
รู้ ตาม สัมควร

ข้อ ๗ ที่จะ เป็น ชูระ แก่ สัปบุรุษ และ ทายก
ที่มา ทำบุญ ใน วัดนั้น ให้ ได้ บำเพ็ญ กุศล
โดย สดวก

ข้อ ๘ ที่จะ ทำ บุญชื่ บรรพชิต และ คฤหัสถ์
ซึ่ง อาศัย อยู่ใน วัดนั้น และ ทำ รายงาน การ วัด
ขึ้น ต่อ เจ้าคณะ

ข้อ ๘ ถ้า พระภิกษุ สามเณร ใน วัดนั้น
ปรารถนา จะไป อยู่ วัดอื่น ก็ดี หรือ จะไป ทาง
ไกล ก็ดี เป็น หน้า ที่ ของ เจ้าอาวาส จะ ต้อง ให้
หนังสือ สุตฺติ ไป เป็น สำคัญ เว้น แต่ ถ้า เจ้า
อาวาส เห็น ว่า ภิกษุ สามเณร รูปใด จะ ไป
เพื่อ ประพฤติ อกาจาร ใน ที่อื่น จะ ไม่ ยอม ให้
หนังสือ สุตฺติ ก็ได้ แต่ ต้อง แจ้ง เหตุ ให้ พระภิกษุ
หรือ สามเณร รูปนั้น ทราบ ด้วย

มาตรา ๑๔ เป็น หน้า ที่ ของ บรรพชิต และ
คฤหัสถ์ บรรดา ซึ่ง อาศัย อยู่ใน วัดนั้น
จะ ต้อง ช่วย เจ้าอาวาส ในการ ทั้ง ปวง อัน เป็น
ภาระ ของ เจ้าอาวาส นั้น

มาตรา ๑๕ บรรดา พระภิกษุ สามเณร ต้อง
มี สังกต อยู่ใน บุญชื่ วัดใด วัดหนึ่ง ทุก รูป

มาตรา ๑๖ คฤหัสถ์ ซึ่ง อาศัย อยู่ใน วัด
ย่อม มี หน้า ที่ และ ความ รับผิดชอบ ต่อ พระราช
กำหนด กฎหมาย เหมือน พดเมือง ทั้ง ปวง

มาตรา ๑๗ เจ้าอาวาส มีอำนาจ เหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจ ที่จะ บังคับ ว่ากล่าว
บรรดา บรรพชิต และ คฤหัสถ์ ซึ่ง อยู่ใน วัดนั้น

ข้อ ๒ อธิการ เกิด ขึ้น ใน วัดใด ถ้า เป็น
ความ ตาม คำ พัง พระวินัย เจ้าอาวาส วัดนั้น
มีอำนาจ ที่จะ พิพากษา ได้ ถ้า เป็น ความ แพ่ง
แม้ คู่ ความ ทั้ง สอง ฝ่าย ยอม ให้ เจ้าอาวาส
เปรียบเทียบ ก็ เปรียบเทียบ ได้

ข้อ ๓ บรรพชิตก็ดี คฤหัสถ์ก็ดี ถ้า
มิได้รับอนุญาตของเจ้า อาวาส จะเข้าไป
บวช หรือไป อยู่ในวัดนั้น ไม่ได้

ข้อ ๔ บรรพชิตก็ดี คฤหัสถ์ก็ดี ที่อยู่
ในวัดนั้น ถ้าไม่อยู่ใน โอวาทของเจ้า อาวาส ๆ
จะไม่ให้ อยู่ในวัดนั้น ก็ได้

ข้อ ๕ ถ้าเจ้า อาวาส บังคับการ อัน ชอบ
ด้วย พระวินัยบัญญัติ หรือ พระ ราช บัญญัติ
และ พระ ภิกษุ สามเณร ในวัดนั้น ไม่กระทำ
ตามก็ดี หรือฝ่าฝืน คำสั่ง หมั้น ประมาท
เจ้าอาวาส ก็ดี เจ้า อาวาส มีอำนาจ ที่จะ
กระทำ ทัณฑกรรมแก่ พระภิกษุ สามเณร ผู้มีความ
ผิดนั้น ได้

ข้อ ๖ ถ้าเจ้าอาวาส กระทำการ ตาม หน้า ที่
โดยชอบ ด้วย พระราชกำหนด กฎหมาย ถ้า และ
คฤหัสถ์ ผู้ใด ชด ชิ้น หรือ ถม ดั่ง อำนาจ
หรือ หมั้น ประมาท เจ้า อาวาส ผู้ นั้น มีความ
ผิดต้อง ระวัง โทษ ปรับ ครั่ง หนึ่ง เป็นเงิน
ไม่เกิน ๒๐ บาท หรือจำขัง เดือน หนึ่ง หรือ ทั้ง
ปรับและจำด้วย ทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๑๘ ผู้ใด จะอุทธรณ์ คำสั่ง ของ เจ้า
อาวาส ถ้า วัดใน จังหวัด กรุงเทพฯ
ให้อุทธรณ์ต่อ พระราชา คณะ ผู้กำกับ แขวง
ถ้าวัดใน หัวเมือง ให้อุทธรณ์ต่อ เจ้า คณะแขวง

มาตรา ๑๙ วัดใดจำนวน ลงฆ์ มากก็ดี หรือ
เจ้า อาวาส วัด ใด ไม่ สามารถ จะ กระทำ การ
ตาม หน้า ที่ ได้ทุก อย่าง ด้วย ความ ขรา ทุพ
ภาพเป็นต้น ก็ดี ในจังหวัด กรุงเทพฯ
เมื่อ พระราชา คณะ ผู้กำกับ แขวง เห็น สมควร

จะตั้ง พระภิกษุ รูป ใด รูป หนึ่ง เป็น รอง เจ้า
อาวาส สำหรับ รับ ภาระ ทั้ง ปวง หรือ แต่ อย่าง ใด
อย่าง หนึ่ง ช่วย เจ้า อาวาส ก็ตั้ง รอง เจ้า อาวาส
ได้ รอง เจ้า อาวาส จะมี อำนาจ ได้เท่า ที่ พระ
ราชา คณะ ซึ่ง กำกับ แขวง ได้ มอบ นั้น แต่ จะมี
อำนาจ เกิน เจ้า อาวาส หรือ กระทำ การ ฝ่าฝืน
อนุมติ ของ เจ้า อาวาส ไม่ได้ ส่วน วัด ใน
หัวเมือง ก็ ให้ เป็น อำนาจ และ หน้า ที่ ของ เจ้า
คณะเมือง จะตั้ง รอง เจ้า อาวาส เป็น ผู้ช่วย
เจ้าอาวาส ไร่ เหมือน เช่น นั้น รอง เจ้า อาวาส นี้
ถ้า ไม่ได้ อยู่ใน สมณะ ศักดิ์ ที่ สูง กว่า ให้ มี
สมณะ ศักดิ์ เป็น รอง อธิการ

หมวดที่ ๕

ว่าด้วย คณะแขวง

มาตรา ๒๐ ในท้อง ที่อำเภอ หนึ่ง ให้
กำหนด ตาม พระราชบัญญัติ นี้ เป็น แขวง หนึ่ง
ในจังหวัด กรุงเทพฯ ฯ จะโปรด ให้ พระราชา
คณะ เป็น ผู้กำกับ คณะแขวง ตรีรูป ส่วน
ท้อง ที่ ในหัวเมือง นอกจังหวัด กรุงเทพฯ ฯ นั้น
แขวง หนึ่ง ให้ มี เจ้า คณะแขวง รูป หนึ่ง แต่ถ้า
แขวง ใด มี วัดน้อย จะรวม หลาย แขวง ไว้ ใน หน้า
ที่ เจ้า คณะแขวง ใด แขวง หนึ่ง ก็ได้ ทั้ง นี้ แล้ว
แต่ เจ้า คณะ มณฑล จะเห็น ควร

มาตรา ๒๑ พระราชา คณะ ผู้กำกับ แขวง
ในจังหวัด กรุงเทพฯ ฯ นี้ จะโปรด ให้ พระราชา
คณะรูปใด เป็น ผู้กำกับ คณะแขวง ใด แล้วแต่
จะ ทรง พระราชดำริ เห็น สมควร

ส่วน การ เลือกตั้ง เจ้า คณะแขวง ในหัวเมือง
นั้น เป็น หน้า ที่ เจ้า คณะเมือง จะเลือก สรร

เจ้า อาวาส วัด ซึ่ง อยู่ใน แขวง นั้น เสนอ
 ต่อ เจ้า คณะ มณฑล แต่แต่ เจ้า คณะ มณฑล
 จะ เห็น สัมควร และให้ เจ้า คณะ มณฑล มี อำนาจ
 ที่จะ ทำ คร่า ตั้ง เจ้า คณะ แขวง และ คร่า ตั้ง นั้น
 ต้อง ให้ ข้าราชการใหญ่ ซึ่ง ดำ เริ่จ ราชการ มณฑล
 ประทับ คร่า กำกับ เป็น สำคัญ ข้าง ฝ่าย พระ ราชอา
 ฉนาจักร ด้วย อนึ่ง เจ้า คณะ แขวง นี้ ถ้า ไม่
 ได้ อยู่ใน สัมคณะ ศักดิ์ ที่ สูง กว่า ให้ มี สัมคณะ
 ศักดิ์ เป็น พระครู ถ้า ทรง พระราช ดำริ ให้ เห็น
 สัมควร จะ ทรง เลื่อน สรร หรือ จะ พระราชทาน
 สัญญาบัตร ราช ทินนาม ตั้ง เจ้า คณะ แขวง ให้
 มี สัมคณะ ศักดิ์ ยิ่ง ขึ้น ไป ก็ได้

มาตรา ๒๒ บรรดา วัด ใน จังหวัด กรุง เทพ
 อยู่ใน แขวง ไต ให้ ขึ้น อยู่ใน พระ ราชอา คณะ
 ผู้กำกับ แขวง นั้น ส่วน วัด ใน หัว เมือง วัด อยู่ใน
 แขวง ไต ก็ ให้ ขึ้น อยู่ใน เจ้า คณะ แขวง นั้น เว้น
 แต่ วัด ทั้ง ใน กรุง เทพ ๆ และ ใน หัว เมือง ที่
 โปรด ให้ ขึ้น อยู่ ฉะเพาะ คณะ หรือ ฉะเพาะ พระ
 ราชอา คณะ รูป ไต รูป หนึ่ง ซึ่ง ทรง พระราช ดำริ ให้
 เห็น สัมควร

มาตรา ๒๓ ให้ พระ ราชอา คณะ ผู้กำกับ แขวง
 ใน จังหวัด กรุง เทพ ๆ มี อำนาจ นุ ศักดิ์ ตั้ง ฉานา
 นุกรม ตำแหน่ง พระ สังฆ วัคฆ์ ได้อีก รูป หนึ่ง เว้น
 แต่ ถ้า พระ ราชอา คณะ รูป นั้น มี ฉานา นุ ศักดิ์ ควร
 ตั้ง ฉานา นุกรม เกิน ๓ รูป อยู่ แล้ว ก็ ไม่ ต้อง ตั้ง

มาตรา ๒๔ พระ ราชอา คณะ ผู้กำ กับ แขวง มี
 หน้า ที่ ดัง นี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะ ตรวจ คร่า ฉานา นวย ภาร วัด และ
 าร สังฆ บรรดา ซึ่ง อยู่ใน ปก ครอบ

ให้ เรียบ ร้อย เบน ไป ตาม พระ วินัย บัญญัติ
 และ พระ ราช บัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะ เลื่อน และ ตั้ง รอง เจ้า คณะ แขวง
 เจ้า อาวาส และ รอง เจ้า อาวาส อัน มี อำนาจ
 เลื่อน ตั้ง ได้ ตาม พระ ราช บัญญัติ นี้

ข้อ ๓ ที่จะ ตรวจ คร่า ทาน บูรณ การ ตั้ง
 ฉอน พระ สังฆา และ การ ศักษา ใน วัด ซึ่ง อยู่ใน
 ความ ปก ครอบ

ข้อ ๔ ที่จะ ไป ดู แด ตรวจ คร่า การ ตาม วัด
 ขึ้น ใน แขวง นั้น เป็น ครั้ง เป็น คราว ตาม สัมควร

ข้อ ๕ ที่จะ ช่วย ระวัง ภัย ภิภรณ์ แก่ ไซ ความ
 ขัดข้อง ของ เจ้า อาวาส และ วิภ ิณ ธิ ข้อย อุทธรณ์
 เจ้า อาวาส

มาตรา ๒๕ พระ ราชอา คณะ ผู้กำกับ แขวง
 ใน จังหวัด กรุง เทพ ๆ มี อำนาจ ดัง นี้

ข้อ ๑ รอง เจ้า คณะ แขวง กัด เจ้า อาวาส
 กัด รอง เจ้า อาวาส กัด ที่ พระ ราชอา คณะ
 นั้น ตั้ง ได้ ตาม พระ ราช บัญญัติ นี้ แม้ ไม่ สัมควร
 จะ อยู่ใน ตำแหน่ง ต่อ ไป เพราะ ความ

ประ พุติ กัด เพราะ ไม่ สามารถ กัด พระ ราชอา
 คณะ ผู้กำกับ แขวง มี อำนาจ ที่จะ เขา ออกจาก
 ตำแหน่ง ได้

ข้อ ๒ มี อำนาจ ที่จะ ตัด ฉิน ข้อย อุทธรณ์
 หรือ การ เกียง แ่ง ใน คำ ตั้ง และ คำ วิภ ิณ ธิ ข้อย ของ
 เจ้า อาวาส วัด ขึ้น ใน แขวง นั้น

ข้อ ๓ มี อำนาจ ที่จะ บังคับ ว่า กัด าว
 พระ ภิกษุ สาม เณร ใน วัด ซึ่ง ขึ้น อยู่ใน แขวง นั้น
 ใน กิจ อัน ชอบ ด้วย พระ วินัย บัญญัติ และ
 พระ ราช บัญญัติ

มาตรา ๒๖ พระครูเจ้าคณะแขวงหัวเมือง มีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตรา อำนวยการ วัด และการ ส่งฆ์ บรรดาที่อยู่ในปกครอง ให้เรียบร้อย เปรน ไป ตาม พระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะเลือกเจ้าอาวาส และ รองเจ้าอาวาสตามความใน พระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตรา ทำนุบำรุง การสั่งสอน พระศาสนา และการ ศึกษา ในวัด ซึ่ง อยู่ในปกครอง

ข้อ ๔ ที่จะไป ดูแล ตรวจตราตาม วัดชั้น ในแขวง นั้น เป็นครั้ง เป็นคราว ตามสมควร

ข้อ ๕ ที่จะช่วย แก้ไขความขัดข้อง ของเจ้าอาวาส และวินิจฉัย ข้ออุทธรณ์ คำสั่ง ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ถ้าเกิดเหตุ หรือ อธิกรณ์ อย่างใด ในการ วัด หรือ การ ส่งฆ์ ในแขวง นั้น อัน เหลือ ก่าตั้ง ที่จะ ระวัง ได้ ก็ให้รับ นำ ความ เสนอ ต่อเจ้า คณะ เมือง

มาตรา ๒๗ เจ้าคณะ แขวง มี อำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจ ที่จะ คัดเลือก ข้ออุทธรณ์ หรือ การ เกียง แยก ใน คำสั่ง และ คำวินิจฉัย ของ เจ้า อาวาส วัด ชั้น ในแขวง นั้น

ข้อ ๒ มีอำนาจ ที่จะ บังคับ ว่ากล่าว พระภิกษุ ตาม เณร ตลอด ท้อง ที่ แขวง นั้น ในกิจ อัน ชอบ ด้วย พระวินัย บัญญัติ และ พระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๘ เจ้าคณะแขวงมีถาณานุศักดิ์ ตั้ง ถาณานุ กรม ผู้ช่วย การ คณะ ได้ ๒ รูป คือ

พระสมุห์รูป ๑ พระใบฎีกา รูป ๑ ถ้าเจ้าคณะ แขวง นั้น ได้รับ พระ ราชทาน สัตถุญาบัตร เปน พระครู มี ราชทินนาม ตั้ง พระปลัด ได้ อีก รูป ๑

มาตรา ๒๘ แขวงใด ใน จังหวัด กรุงเทพมหานคร ในหัวเมืองก็ดี มีวัดมาก พระราชาคณะ ผู้กำกับ แขวง ใน จังหวัด กรุงเทพมหานคร หรือ เจ้าคณะเมืองนั้น เห็นสมควร จะมี ผู้ช่วย ตรวจ

ตราการ อยู่ประจำ ท้องแขวง จะตั้ง เจ้าอาวาส วัดใด วัดหนึ่ง ใน แขวง นั้น ให้เป็น รองเจ้า คณะแขวง กำกับ ตรวจตรา การวัด ใน ตำบล หนึ่ง หรือ หลายตำบลก็ได้ และใน แขวง หนึ่ง จะมี รองเจ้าคณะแขวง ที่ รูปก็ได้ ตามสมควร แต่

รองเจ้าคณะแขวงรูป ๑ ต้อง มีจำนวน วัด อยู่ใน หมอคน นั้น ไม่น้อย กว่า ๕ วัด จึง ควร ตั้ง และ รองเจ้าคณะ แขวง มี หน้าที่ พัง คำสั่ง และ เปน ผู้ช่วยเจ้า คณะแขวง อนึ่ง รองเจ้าคณะ แขวง นั้น ถ้า ไม่ได้ อยู่ใน สมณะ ศักดิ์ ที่ สูง กว่า ให้มี สมณะ ศักดิ์ เปน เจ้า อธิการ

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยคณะเมือง

มาตรา ๓๐ หัวเมือง หนึ่ง ให้มี พระราชา คณะ หรือ พระครู เปน เจ้า คณะเมือง รูป ๑ การ เลือกลง และ ตั้ง ตำแหน่ง เจ้า คณะเมือง นี้ แล้วแต่จะ ทรง พระราช ดำริเห็น สมควร

มาตรา ๓๑ เจ้า คณะ เมือง มี หน้าที่ ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะ ตรวจตรา อำนวยการ วัด และการ ส่งฆ์ บรรดาอยู่ใน เขตเมือง นั้น ให้ เรียบ ร้อย และ เปรน ไป ตาม พระวินัยบัญญัติ และ พระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะตั้ง รองเจ้าคณะแขวง เจ้า
อาวาส และ รองเจ้าอาวาส วัดใน เขตเมือง นั้น
ซึ่ง มีอำนาจ ดังได้ ตาม พระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะ ตรวจตรา ทำนุบำรุง การ ตั้งสอน
พระศาสนา และ การ ศึกษา ใน บรรดา วัด
ใน เขตเมือง นั้น

ข้อ ๔ ที่จะช่วย แก้ไข ความขัดข้อง ของ
เจ้าคณะแขวง และ ระเบียบ อภิภรณ์ วิจิตร ข้อ
อุทธรณ์ คำสั่ง และ คำวินิจฉัย ของ เจ้าคณะ
แขวง ในเมือง นั้น

ข้อ ๕ ที่จะ เลือกลง เจ้า อาวาส ซึ่งสมควร เป็น
เจ้าคณะแขวง เด่นขอ ต่อ เจ้า คณะ มณฑล

มาตรา ๓๒ เจ้าคณะเมือง มีอำนาจ ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจ ที่จะบังคับบัญชา ว่ากล่าว
สั่งมณฑล ตลอดจน เมือง นั้น ใน กิจ อัน ชอบ ด้วย
พระวินัย บัญญัติ และ พระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ รองเจ้าคณะแขวง ก็นั้น เจ้าอาวาส
ก็นั้น รองเจ้าอาวาส ก็นั้น ซึ่ง เจ้าคณะเมือง
ดังได้ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่สมควร
จะคง อยู่ใน ตำแหน่งต่อไป เพราะ ความประพฤติ
ก็นั้น หรือ เพราะ ขาด ความ สามารถ ก็นั้น เจ้า
คณะเมือง มีอำนาจ ที่จะ เขา ออก จาก ตำแหน่งได้

ข้อ ๓ มีอำนาจ ที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์ คำสั่ง
หรือ คำวินิจฉัย ของ เจ้าคณะแขวง

มาตรา ๓๓ เจ้าคณะเมือง มี ถา นานุ ศักดิ์ ตั้ง
กานานุกรมได้ ๕ รูป คือ พระปลัด ๑
พระวินัย ๑ พระวินัยกรรม ๑ พระ
เหี้ย ๑ พระใบฎีกา ๑ สำหรับช่วย ใน
รคณะ

มาตรา ๓๔ หัวเมืองใดมี กิจการ มากจะทรง
พระกรุณา โปรดตั้ง พระครู เจ้า คณะ รอง
เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะเมืองรูป ๑ หรือ หาดาย รูป
ตามแต่จะ ทรง พระราชดำริเห็น สมควร

หมวดที่ ๗

ว่าด้วย คณะ มณฑล

มาตรา ๓๕ หัวเมือง มณฑล ๑ จะ ทรง
พระกรุณาโปรด ให้ พระราชา คณะ ผู้ใหญ่ เป็น
เจ้าคณะ มณฑล รูป ๑ พระราชา คณะ รูปใด
ควร จะเป็น เจ้า คณะ มณฑล ในนั้น แล้วแต่จะ
ทรง พระราชดำริเห็น สมควร

มาตรา ๓๖ ถ้า มณฑลใด มี กิจ การ มาก
จะ ทรง พระกรุณาโปรด ให้มี พระราชา คณะ
เป็น เจ้า คณะ รอง ผู้ช่วย กิจการ มณฑล นั้น อีก รูป ๑
หรือ หาดาย รูป ๑ ทั้ง นี้ แล้วแต่จะ ทรง พระราช
ดำริเห็น สมควร

มาตรา ๓๗ เจ้าคณะ มณฑล มีหน้าที่ ดังนี้
คือ

ข้อ ๑ ที่จะ ระเบียบ พระบรม ราชา นุมัติ ไป จัด
การ ทำนุบำรุง พระศาสนา และ บำรุง การ ศึกษา
ตามวัด ใน มณฑล นั้น ให้เจริญ รุ่งเรือง ตาม
พระราชประสงค์

ข้อ ๒ ที่จะ ออกไป ตรวจตรา การ คณะ
สงฆ์ และ การ ศึกษา ใน มณฑล นั้น ๆ บ้าง
เป็น ครั้ง เป็น คราว

ข้อ ๓ ที่จะตั้ง พระครู เจ้า คณะ แขวง ตาม
หัวเมือง ใน มณฑล นั้น บรรดา ซึ่ง มิ ได้รับ
พระราชทาน ดัชนีบาตร

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไข ความขัดข้อง ของ
เจ้าคณะเมือง ใน มณฑล นั้น

มาตรา ๓๘ เจ้าคณะ มณฑล มีอำนาจ
ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาพระภิกษุ
สามเณร ทั้ง ทั้ง มณฑล นั้น ใน กิจ อัน ชอบ ด้วย
พระวินัยบัญญัติ และ พระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะ มอบ อำนาจ ให้เจ้าคณะ รอง
ออกไป ตรวจจัดการ ใน มณฑล ได้ ตาม เห็น
สมควร จะให้มี อำนาจ เท่าใด แต่มิให้ เกิน แก่
อำนาจ และ ฆ่า ยืน อนุมัติ ของเจ้าคณะ มณฑล

ข้อ ๓ ผู้ มี ตำแหน่ง สมณะ ศักดิ์ ชั้น ไต่ ๆ
ใน มณฑล นั้น นอกจาก ที่ ได้รับ พระราชทาน
สัญญาบัตร แล้ว ถ้าไม่สมควร จะ อยู่ใน
ตำแหน่ง เพราะ ความ ประพฤติ ก่ดี เพราะ ขาด
ความ สามารถ ก่ดี เจ้า คณะ มณฑล มี อำนาจ
ที่จะเอา ออก จาก ตำแหน่ง ได้

ข้อ ๔ เจ้า คณะ มณฑล มีอำนาจที่จะ ตัดสิน
ข้อ อุทธรณ์ คำสั่ง หรือ คำวินิจฉัย ของ
เจ้า คณะ เมือง

มาตรา ๓๙ เจ้า คณะ มณฑล มี ถานานุกรม ก่ดี
ตั้ง ถานานุกรม ได้ ๒ รูป คือ

พระครู บัดดี ๑ พระครู วินัย ธร ๑ พระครู
วินัย ธรรม ๑ พระสังฆวิสัย ๑ พระสมุห์ ๑
พระใบฎีกา ๑ แต่ ถ้า ใน ถานานุกรม ก่ดี เดิม มี
ตำแหน่ง ไต่ แล้ว ไม่ ต้อง ตั้ง ตำแหน่ง นั้น

หมวดที่ ๘

ว่า ด้วย อำนาจ

มาตรา ๔๐ เป็น หน้า ที่ ของ เจ้า กระ ทรวง

ธรรมการ และ เจ้า พนักงาน ผู้ปกครอง ทั้ง ที่
จะ ช่วย อุท หนุน เจ้า คณะ ให้ ได้ คำสั่ง และ อำนาจ
พอ ที่จะ จัดการ ให้ เป็น ไป ตาม พระราช บัญญัติ นี้

มาตรา ๔๑ พระ ภิกษุ สาม เณร ต้อง พัง มัง
กับ บัญชา เจ้า คณะ ซึ่ง ตน อยู่ ใน ความ ปก ครอง
ตาม พระราช บัญญัติ นี้ ถ้า ไม่ พัง มัง กับ
บัญชา หรือ หมิ่น เถมิต ต่อ อำนาจ เจ้า คณะ มี
ความ ผิด เจ้า คณะ มี อำนาจ ที่จะ ทำทัณฑกรรม ได้

มาตรา ๔๒ ถ้า เจ้า คณะ กระทำ การ ตาม
หน้าที่ ใน พระราช บัญญัติ และ กฎ ก่อ ก่อ
ผู้ใด ถบ ดัง ขัด ขัน ต่อ อำนาจ เจ้า คณะ ผู้ นั้น
มีความ ผิด ต้อง ระวังโทษ ฐาน ขัด อำนาจ
เจ้า พนักงาน

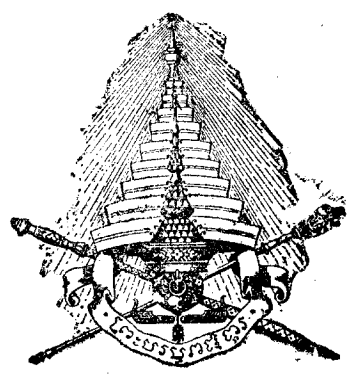
มาตรา ๔๓ คดี ที่ จำเลย เป็น เจ้า อาวาส ก่ดี
หรือ เป็น คดี อุทธรณ์ คำ ตัดสิน หรือ คำสั่ง
ของ เจ้า อาวาส ก่ดี หรือ จำเลย เป็น รอง
เจ้า คณะ แขวง หรือ เป็น ถานานุกรม ของ เจ้า
คณะ แขวง ก่ดี หรือ อุทธรณ์ คำสั่ง รอง เจ้า คณะ
แขวง หรือ ถานานุกรม เจ้า คณะ แขวง ก่ดี
ถ้า ข้อ วินิจฉัย คดี นั้น อยู่ใน คำ พัง พระ วินัย
บัญญัติ หรือ ใน การ บังคับ บัญชา ตาม พระราช
บัญญัติ นี้ คดี เกิด ขึ้น ใน แขวง ไต่ ให้ เจ้า คณะ
แขวง นั้น มี อำนาจ ที่จะ ตัดสิน คดี นั้น ได้

คดี เช่น นั้น ถ้า จำเลย หรือ ผู้ ต้อง อุทธรณ์
เป็น เจ้า คณะ แขวง หรือ รอง เจ้า คณะ เมือง
หรือ ถานานุกรม เจ้า คณะ หัวเมือง ไต่ ให้ เจ้า
คณะ เมือง นั้น มี อำนาจ ที่จะ ตัดสิน ได้ ถ้า
จำเลย หรือ ผู้ ต้อง อุทธรณ์ เป็น เจ้า คณะ เมื
หรือ รอง เจ้า คณะ มณฑล หรือ ถานานุกร

ของเจ้าคณะ มณฑล ของ รองเจ้าคณะ มณฑลใด ให้เจ้าคณะ มณฑล นั้น มีอำนาจ ตัดสิน ได้ ถ้าจำเลย หรือ ผู้ต้องอาชญากรรม เป็น เจ้าคณะ มณฑล หรือ เป็น พระราชาคณะ ผู้กำกับแขวง ให้ โจทย์ หรือผู้อาชญากรรม ทำฎีกายื่น ต่อกระทรวง ธรรมการ ให้ นำ ความกราบบังคมทูลพระกรุณา มาตรา ๔๔ พระราชาคณะ หรือสังฆนายก ซึ่ง โปรดให้ปกครอง คณะพิเศษ นอก จากที่ได้กล่าวมาใน พระราชบัญญัติ นี้ เช่น พระราชาคณะ ซึ่ง ได้ว่ากล่าว ดัด ในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ หลายวัด แต่มิได้กำกับเป็น แขวงเป็น ต้น ก็ต้องมีอำนาจ และหน้าที่ ในการ ปกครอง วัดขึ้น เหมือน พระราชาคณะ ผู้กำกับ แขวง ฉะนั้น

มาตรา ๔๕ ให้เป็นหน้าที่เสนาบดี กระทรวง ธรรมการ ที่จะรักษา การ ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติ นี้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน
รัตนโกสินทร ศก ๑๒๓๑ เป็นวันที่ ๑๒๒๗๐
ในรัชกาล บัณฑิต

พระราช บัญญัติ ธรรมนูญ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า การค้าขาย ใน พระราชอาณาจักร ณบัดนี้ ย่อม สมบูรณ์ ขึ้น กว่าแต่ก่อน เป็นอันมาก การรับส่ง เงินทอง ซึ่ง เป็น ของ กตางสำหรับ แลกเปลี่ยน ใน ระหว่าง สิ้นค้า ทั้ง หาย ย่อมมีจำนวนที่รับจ่าย มากขึ้น การที่นำเงินไปมาคราว ละ มาก ๆ เช่น นั้น ย่อม ให้ เป็น เครืองลำบาก เสียเวลา ของ อาณา ประชา ราษฎร ผู้ที่รับจ่าย เงิน มาก ๆ เป็น อเนกประการ โดย พระมหากรุณาธิคุณ เพื่อประโยชน์ต่อ ความสะดวก ของ ประชาชน จึง ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ เจ้าพนักงาน กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ จัดทำตัว สำคัญที่ ใช้ แทน เงิน เรียกว่า ธนบัตร ขึ้น เพื่อ รับ แลก เงิน ของ ประชาชน เก็บรักษาไว้ แลจำหน่าย ธนบัตร ให้ ออก ใช้ จ่าย แทน เงิน เพื่อสะดวก ต่อ การ นับ แล ตรวจตรา หรือ จะ พาไป มา ก็ง่าย กว่าที่จะ ขน เงิน อันมีจำนวน มาก ไป นั้น

แต่ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้ง เจ้าพนักงาน กรม ธนบัตร ขึ้น อยู่ใน กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ เพื่อ ได้ จ่าย ธนบัตร ในเวลาที่ มีผู้นำเงิน มา ขอ แลก แล จ่ายเงิน ในเมื่อ มีผู้นำ ธนบัตร มา ขอ แลก ให้ทันแก่ ความ ประสงค์ ของ ประชาชน แล ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตรา พระราชบัญญัติ เพื่อ เป็น บรรทัด ถาน ของ การ ออก ธนบัตร สำหรับ พระราชอาณาจักรสยาม ไว้ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติ นี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ ธรรมนูญ ธนบัตร สยาม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓๑